

Etični kodeks poslancev

Parlamentarni predsedniški kolegij je 12. junija končno sprejel Etični kodeks za poslanke in poslance Državnega zbora Republike Slovenije. Bolje pozno kot nikoli, a skrajni čas je že bil za to spodobno in pohvalno potezo, ki ne bi smela biti zgolj všečna gola poza.

Že leta 1993 so ljudski predstavniki med obravnavo predloga Zakona o parlamentarni preiskavi napovedali etična pravila, ki so bila prvič skicirana čez pet let, vendar so potem obtičala v poslanskih pisarnah. Novo različico v podobi etičnih priporočil smo vnovič tehtali čez sedem let na kolegiju predsednika in potrdili sklep, da se na eno od naslednjih sej uvrsti razprava o zamrznjenem osnutku, v katerem naj se predvidi tudi ustanovitev častnega razsodišča. Čez leto dni je mandatno-volilna komisija (MVK) sklenila, da se nadaljnji postopek prekine, ker na plenarnem zasedanju ne bi bilo mogoče zagotoviti dvotretjinske večine navzočih poslancev.

Marca 2012 smo v Društvu poslancev 90 javno pozvali poslanke in poslance, naj čim prej sprejmejo etični kodeks zaradi nizkega javnega ugleda državnega zbora, ki je kot poglavitna veja oblasti dolžan služiti za vzor, namesto da prevečkrat ustvarja slabo podobo politike. Med kasnejšimi pobudniki so bili še predstavniki skupine držav za boj proti korupciji (GRECO), komisija za preprečevanje korupcije in celo nekateri poslanci tedanjega sklica državnega zbora, zato je MVK ob predlogu novele zakona o poslancih septembra 2013 odločila, naj se kodeks kar najhitreje pripravi, kar se je dogodilo šele zdaj, po nadalnjih sedmih pravljičnih letih.

Po poročanju politologinje dr. Katarine Žagar¹ so se v preteklosti z etičnim kodeksom ponašale le tri in ena bodoča članica EU, danes pa veljajo v Nemčiji, na Malti, v pobeglem Združenem kraljestvu, Poljski, Irski, Latviji, Litvi, Franciji, Sloveniji in nemara še kod, pa tudi v evropskem parlamentu, komisiji in na obeh luksemburških sodiščih. Parlamentarni etos zajema obveznosti poslancev v luči finančnih interesov, dostojanstvo, neodvisnost, objektivnost, odgovornost, ohranjanje zaupanja javnosti v poslansko integriteto, spoštovanje visokih standardov vedenja, pravičnost, poštenost in delovanje v splošnem interesu. Najhujša sankcija je denarna kazen, denimo v nemškem in evropskem parlamentu, vendar prevladujejo milejše, kot so na primer opozorilo, graja, javno opravičilo, poziv k primernemu ravnanju in objava kršitve. Kolegica Žagarjeva je svetovala razmislek o primerni obliki etične postave, na primer kot priloga poslovnika, priporočilna listina ali kodeks s sankcijami. Takisto bi morali odgovoriti na vprašanje, ali so potrebne spremembe parlamentarnega poslovnika in posebno delovno telo ali drug organ za etična vprašanja.

Zapis etičnih pravil pomeni minimum poslanske omike, olike in delovanja, zato ni prepričljiv ugovor, da utegne omogočiti alibi za slabo obnašanje. Nekoč sem se že pridušal (Delo, 20. marca 2014), da se dandanes že skorajda

sleherni ceh, društvo, zveza in slično stanovsko združenje postavlja z etičnimi normami, čeravno te prepogosto zakrnijo kot zatajene skripture na zaprašenem papirju ali v izgubljeni digitalni datoteki. Besede resa ne zadoščajo za vrednotno ozdravljenje (j)etike v metaforični šentflorjanski Cukrarni, a so zaradi svoje performativnosti in težnje k ponotranjenju bistveno boljše kot nič. So dobro izhodišče, ki se s smelo družinsko in šolsko vzgojo utelesi v navado kot najžlahtnejšo srajco, ki slečena ali raztrgana normalnemu človeku speče vest, in to peklenje najbolj razjeda poleg istočasne socialne stigme. Vseskozi se učimo s pomočjo črk, besed, stavkov, knjig in člankov, vse, kar znamo, izhaja iz zapisanega, slišanega, povedanega ali pokazanega, zato nikakor ni vseeno, ali nas ustrahuje ali ohrabruje parlamentarna mōra ali morala.

Etični kodeks sloni na prejšnjih osnutkih, vendar na žalost ne zahteva izglasovanja na plenarni seji niti ne predvideva častnega razsodišča. Poslanci morajo varovati ugled Slovenije, državnega zbora in poslanske funkcije, krepiti zaupanje javnosti v parlament in se izogibati ravnjanju, s katerim bi krnili ugled doma ali v tujini. Lojalni so splošno priznanim moralnim načelom, svoji državi in pravni

ureditvi, ki jo (kajpak!) ne smejo kršiti, delujejo v korist javnega interesa in si prizadevajo za dobro države, njenih državljanov in prebivalcev. So domoljubni (kar ne pomeni nacionalizma!), skrbijo za razvijanje in krepitev vrednot in načel demokratične družbe ter spoštovanje človekovih pravic in svoboščin. Svojo funkcijo z zaupanimi dolžnostmi in nalogami opravljajo vestno, pravično, pošteno, profesionalno in odgovorno kot dobri gospodarji, brez koristoljubja in korupcije. Imajo ozaveščen in prijazen odnos do okolja ter s svojim zgledom promovirajo skrb za okolje, kar bo morda vsaj malo potolažilo razočarane nevladne naravovarstvene organizacije. Poslanec naj bi bil dostojen, spoštljiv, strpen in nediskriminatoren, ne moti dela, goji demokratični dialog in ni žaljiv (!), kar še posebej velja za vodstvo državnega zbora, ki mora biti za zgled. Tudi urejen naj bo primerno svoji funkciji, pri čemer ne bi bil odveč tečaj iz bontona, retorike in protokola.

Najbolj škriplje tretje poglavje o kršitvi kodeksa. Neetična ravnanja poslancev in poslank bo namreč obravnaval kar kolegij predsednika državnega zbora na nejavni seji. Če bo ugotovil kršitev, bo glede na njeno težo lahko poslancu izrekel le opomin, bodisi brez javne objave, z objavo na spletnih straneh državnega zbora ali v primeru ponavljanja hujših kršitev še z razglasitvijo na naslednji seji državnega zbora. Škoda, da ni predvidena tudi denarna kazen, kajti praznjenje žepa je sporočilo, ki ga razume večina ljudi.

V začetku je bila Beseda in Beseda je bila pri poslancih in Beseda je bila parlament. Z besedami kodiramo naše misli in osmišljamo govor, premikamo gore, rušimo ali gradimo. Upajmo, da bodo pozitivno učinkovale tudi v našem hramu demokracije.

Marko Pavliha,
dr. pravnih znanosti,
redni profesor na FPP
Univerze v Ljubljani,
gostujoči profesor in
guverner na IMO IMLI
na Malti

¹ Žagar, K. Dvajset let od prve pobude za etični kodeks poslancev Državnega zbora, PP, št. 49-50/2013, str. 21.

“

Zapis etičnih pravil pomeni minimum poslanske omike, olike in delovanja.